

Die Gaste

Yazarlar

Die Gaste, SAYI: 8 / Temmuz-Ağustos 2009

Almanya'da Entegrasyon ve Katılımcılık

(Integration und Partizipation in Deutschland)

Prof. Dr. Klaus J. BADE

Osnabrück/Berlin Üniversitesi

Arşiv/Eski Sayılar

Ana Sayfa

Die Gaste
İKİ AYLIK TÜRKÇE GAZETE
DİL VE EĞİTİMİ DESTEKLEMEK İÇİN
İNİSİYATİF

Yayın Sorumlusu (ViSdP):
Engin Kunter

diegaste@yahoo.com

Büyük ekonomik krizin gölgesinde, göç ve entegrasyon konuları etrafında bir sessizlik oldu – şüphesiz Berlin Göç ve Kalkınma Enstitüsü'nün Ocak 2009 tarihli “*Kullanılmayan Potansiyeller*” araştırmasının, söylentilere dayalı kuşku verici sonuçlarına yönelik tartışmalarda olduğu gibi ani, ama son derece kötü biçimde ciddi sonuçları olan parlamalar dışında. Kriz koşullarında göç ve entegrasyon konularının politik açıdan üstünün örtülmesi hatalıdır; çünkü toplumsal katılım anlamını içeren entegrasyon sorunları, özellikle toplumsal yaşamın temel bir alanında, yani kendi geleceğini belirlemenin bir önkoşulu olan iş piyasasına katılımda belirginleşir.

Göçmen Kurumu'nun 2005 raporunda, Federal Hükümet tarafından da benimsenen entegrasyon süreci öğelerinin gözlemlenebildiği ve göstergeler yardımıyla ölçülebildiği, eylemsel bir entegrasyon tanımı önerildi. Buna göre, entegrasyon, olabildiğince fırsat eşitliği içinde toplumsal yaşamın temel alanlarına, yani ekonomi ve iş piyasasına, eğitim, öğretim ve çıraklık eğitimine, yerleşim ve yaşama alanına katılım demektir. Aynı durum, ayrıca sağlık ve hukuk alanları ve sosyal güvenlik sistemi için de geçerlidir. Entegrasyon, burada kullanılan pragmatik anlamıyla, entegrasyonun özendirilmesine denk düşen bir toplumsal katılımın özendirilmesini ifade eder.

Sonuç: On yıllar boyunca eğitimsiz insanları Almanya'nın iş piyasası için talep ettik. Ama dil sorunları nedeniyle uygun olmadıkları için pek çok vasıflı göçmeni de, yanlış biçimde iş piyasasının güncel gereksinimlerine uygun olan vasıfsız işlerde istihdam ettik. İş piyasasının vasıfsız işgücü talebiyle denetlenen eğitimsiz kesimlerin göçü, karşılıklı evlilikler üzerinden sürdü.

Bu eğitimsiz göçmenlerin yetenekli ve vasıflı olabilme potansiyellerine ilgisizce yaklaşım, neredeyse kutsal boyutta şekillendirilmiş ciddi bir sorundur. Bu yaklaşımın sonuçları, ekonomimizi, toplumsal sistemimizi ve göçmenlerin 3. ve 4. kuşaklarını kapsayarak bizi güçsüzlüştürmektedir. Bunu, son olarak Bertelsmann Araştırması “*Göçmenlerin Yetersiz Entegrasyonunun Toplumsal Maliyeti*” açıkça gösterdi.

Ama bununla da kalmıyor: Yetersiz entegrasyonun sonuçları, orta vadede göç bileşimli toplumun toplumsal huzurunu tehdit edebilir. Çünkü göç bileşimli bir toplumda toplumsal huzurun sürekli kılınabilmesi için, yukarıda belirtildiği anlamıyla toplumsal katılım fırsatını ifade eden entegrasyonun başarıya ulaşmasına temelden bağlıdır.

Öfke potansiyeli, ulusal çoğunluk toplumlarında genelde çok az bilinen ve çok açık biçimde anlaşılabilen bir nedene sahiptir. Entegrasyon ilerledikçe, her şeyden önce ikinci ve üçüncü kuşaklarda deneyime dayalı ruhsal kırılma ya da özellikle ekonomik ve toplumsal ayrımcılığa dayalı nedensel korku artmaktadır. Nedensel olsun ya da sadece olduğu hissedilsin, tam da bu kırılma tarafından gruplara yönelik geriye itilmeler ve ayrımcılık, ileri bir ruhsal entegrasyon ve asimilasyon sürecinin bir göstergesidir.

Buna karşın, Alman eğitim raporunda, ayrıca Almanya'daki göçmen kökenli nüfusa yönelik OECD verilerinde, çoğunluk toplumu ile göçmen nüfusun katılım fırsatları açısından dramatik bir ayrışmaya sürüklendiği aydınlatılmaktadır. Bu, henüz saklı, ama belirtilere göre sürekli artan toplumsal gerilimler yaratmaktadır. Bunun arkasında ise, Avrupa'nın hiç bir göç ülkesinde Almanya'daki kadar belirgin olmayan başlangıçtaki toplumsal dezavantajların, eğitim, öğretim, çıraklık eğitimi ve istihdam şansları düzeyinde miras kalması yatmaktadır.

Almanya kamuoyundaki ve politikasındaki çoğunluk, azınlık ve entegrasyon konularında yapılan tartışmalarda, tek taraflı, yoğun biçimde "töre cinayetleri", "zorla evlilik", "cinsel organların sakatlanması" ve kişilerin öz seçimlerinden kaynaklı "getto koşulları" niteliğindeki "paralel toplum", suç işlemenin ve eviçi şiddetin merkezleri olarak "etnik koloniler"de örgütlenmişlik gibi ürkütücü sözcükler egemendir. Kuşkusuz, sözü edilen sorunlar mevcuttur ve kimse bunları çarpıtmamalıdır. Bizim daha açık ve net yanıtlara ihtiyacımız var.

Ayrıca, görünüşte belli göçmen gruplarının, özellikle "İtalyanlar"ın ve "Türkler"in, belli ölçüde kuşku uyandıran yapay göstergelerle ölçülen entegrasyon sürecindeki güya en önemli eksiklikler için de açık ve net yanıtlara ihtiyacımız var. Buna yönelik Berlin Enstitüsü'nün sözünü ettiğimiz araştırmasında, "farklı köken-farklı başarı" başlığı altında, büyük olasılıkla kasıtlı olmayan, ama yine de toplumsal sorunların kültürleştirilmesini savsaklayan, belli ölçülerde kusurlu başlayıp yanlışla kadar uzanan yanıtlar verilmiştir. Medya tartışmalarının hemen gösterdiği gibi, bu olgu, istenildiğinde hemen harekete geçirilebilir olan önyargıları yeni baştan ve uygun başlıklarla zenginleştirdi, muhbirçilik potansiyelini yaygınlaştırarak ülkedeki entegrasyon tartışmalarını gerilettiler.

Almanya'daki entegrasyon sorununun merkezinde, göçmen nüfusun okul eğitiminde, çıraklık öğreniminde ve mesleki nitelik kazanımında, yani ek nitelik kazanılmasında ayrımcılık yapılmaması bulunmaktadır. Bu alandaki ayrımcılık, çoklukla göçmenlerin hak etmedikleri, ama ek sorunlar doğurarak yaşam boyu süren ayrımcılığın zeminini oluşturmaktadır. Göçmenlerin okul eğitimi ve mesleki eğitimi açısından maruz kaldıkları bu ayrımcılık, giderek diğer Avrupa devletlerinde de saldırgan bir öfkeye yol açmaktadır. Bu öfkeler, toplumsal açıdan kaybedenlerin artışıyla yükselmekte ve bu artış da, göçmen kökenli nüfusun artmasıyla birlikte büyümektedir. Bu ayrımcılığa maruz kalanlar, toplumsal olarak kaybeden konumunda olduklarını anladıkça, bu öfke de keskinleşmektedir.

Öfke potansiyeli, ulusal çoğunluk toplumlarında genelde çok az bilinen ve çok açık biçimde anlaşılabilen bir nedene sahiptir. Entegrasyon ilerledikçe, her şeyden önce ikinci ve üçüncü kuşaklarda deneyime dayalı ruhsal kırılma ya da özellikle ekonomik ve toplumsal ayrımcılığa dayalı nedensel korku artmaktadır. Nedensel olsun ya da sadece olduğu hissedilsin, tam da bu kırılma tarafından gruplara yönelik geriye itilmeler ve ayrımcılık, ileri bir ruhsal entegrasyon ve asimilasyon sürecinin bir göstergesidir.

Göç nüfusunun çoğunluk toplumu tarafından kabul görmemesi, göç kökenli insanların tepkilerinde (kucak açmış Almanlara da) giderek iki farklı biçime yol açmaktadır.

Toplumsal piramitin üstünde, kendileri için özellikle yüksek engeller oluşturan Alman eğitim sisteminin zor sürecini başarmış göçmen seçkinlerde (elitler), yani göçmen kökenli yeni seçkinlerde göç etme eğilimi büyüyor. Kamuran Sezer'in yönetiminde ve yayına benim önsöz yazdığım *future.org* tarafından yapılan TASD Araştırması'nda, soruları yanıtlayan Türkiye kökenli üniversite öğrencilerinin neredeyse %40'ı, Almanya'da yeni bir yurt bulamadıklarına inandıkları için ya da gösterdikleri eşdeğer başarılarla rağmen iş piyasasında kendilerine yönelik ayrımcılığı hesaba kattıkları için, okulu bitirdikten sonra ailesinin ülkesine, yani Türkiye'ye dönmeyi ciddi biçimde düşündükleri sonucuna ulaştı.

Toplumsal piramidin tabanında ise, vasıfsız ve entegrasyonu yetersiz göçmen kökenli genç insanların kabul görmemelerine dayalı ruhsal kırılma ve ötesinde, kabul görmemelerinden kaynaklanan saldırganlık ve toplumsal bakımdan kaybeden olan göçmen kökenlilerin, toplumsal olarak kazançlı oldukları varsayılan çoğunluk toplumu karşısındaki çaresizliğin ve toplumsal kıskançlığın belirlediği düş kırıklığı, öfke ve nefret büyümektedir.

Ben, burada belli bir çelişki, Almanya'daki entegrasyona özgü bir çelişki görüyorum: Bir yanda göç ve entegrasyon konusunda her alanda giderek artan bir pragmatik yönetim ve tutum; diğer yanda şu ana kadar korunan göç bileşimli toplumun toplumsal huzurunu tehdit etmeye uygun artan toplumsal ayrışma ve gerilim –üstelik, herkesin bildiği gibi, öncelikle en zayıfları, özellikle düşük vasıflı ve iş arayan göçmen kökenlileri en ağır biçimde etkileyen tam da kriz zamanında.

Bu nedenle, entegrasyonu ve toplumsal katılımı telafi amaçlı özendirme konusunda zaman kaybedilmemelidir. Ve göç yasasının amacına uygun olarak destek içerikli entegrasyon özendirmesinin, ileride daha büyük çapta telafi amaçlı entegrasyon özendirmesinin hedefi, önceden yapılmış savsaklamalara dayandırılmamasını sağlamak olmalıdır.